

hinni 55, hofien 2, hofienen, trauen, denken, wissen, weiszen 2 heissen.
 örülni 55, jubeln, froen, frommen, beglücken, sich lieben, freulich, frochlich,
 frühlich.
 hú 55, teuer 3, tauer, treuer, traunig, frei.
 tej 56, Mild, Milte, Mehle, Tee.
 segíteni 57, hofien, eilen, retten, freulich.
 maradni 58, rennen, neben.
 természet 60, Natürlich, Landschaft, Gesellschaft.
 széles 62, weit 3, lang(e) 3, langsam.
 imádkozni 73, gebeten 3, selen, loben, glauben, boten, geben, gaben.
 vezetni 76, leuten, begleiten, ziehen, zogen, kehren, erinnern, drucken.
 hal 77, Fischer 3, Schiff 2, Schiffer, Fichte, hören.
 gyümölcs 78, Apfel, Fruit 3, Früit, Frust, Fruktus.
 part 82, Reede, Mar, Rand 2, Opfer, Sand.
 kezdeni 82, fangen 4, fingen 3, empfangen 3, entspringen, begeben, bekommen.
 fizetni 85, zählen, zehlen, erzählen, kosten 5, geloben.
 kő 88, Fels, Steig 3, Steil, Schein, Stern 2.
 szín 92, Faber 5, Falbe, Faser, Feber, Kolore, Kouleur.
 vaj 92, Fetter, Butt, Brot 3.
 völgy 98, Tiefebene, Taler, Teil, Stal, Tief, Walle 12.
 öröm 103, Freu 4, Freue 20, Freuen 2, Freunde 3, Freund, Freie, Frei, Feu-
 2, Feuer 2, Frohe, Froch, Frommen, Lust 2, Glück 3, Treue.
 piszkos 105, unrecht.
 gyenge 108, mild, sanft 2, fable, weit, schwang.
 boldog, 110, glück 3, freudig, freudlich, freu 4, fröh, lustig, gläubig, heilig.
 éhség 116, Hungrig 7, Durst, Hund, Fame, Fama 3, Fein, Affamé.
 felhő 120, Nebel 5, Volk 2, Nube(l) 2, Himmel, Glocke, Nelken.
 vihar 125, Strom, Stom, Wetter 21, Donner, Donnerwetter 3, wenn man blitzt,
 Wind 5, Winter, Wink.
 igaz 144, recht 13, echt 2, wirklich 2, wehr 2, wohl 2, ehe, ewig, treu.
 gondolat 147, Denken, Denk, Danken, Danke 3. Dänke, Denke, Dank 4, Ge-
 denk(e) 6, Gedenknis, Dach, Dache, Dacht, Dachte, Gedacht 4, Gedächtnis
 4, Gedicht, Gemeinsam, Sinn 13, Sinne, Sorge, Meinung. Glaube, Erinne-
 rung, Satz, Gewehr,
 parancsolni 152, bieten 3, ordnen, bemächtigen, empfehlen 2, entfeh'en, fahlen,
 beten, juben.
 szárny 184, Fliegel 6, Flieger 3, Fliege 13, Fliegen, Flieg, Pflieger, Fliege,
 Flug 2, Geflügel, Folg, Folke, Flog, Winge.

Tettamanti Béla.

Megváltozott a gentleman fogalma?

A gentleman fogalmi meghatározásának nehézsége, sőt — mondhatnánk — lehetetlensége főképp abból áll elő, hogy sokan használják ezt a nevet egyrészt saját egyéni eszményük, másrészt pedig koruk ideáljuk megjelölésére. A gentlemannak — különösen az angolban számos meghatározásával találkozhatunk, de ezek jobbra elfogadhatatlanok, mert olyan tulajdonságokat, jegyeket tulajdonítanak a gentlemannek, melyek bizonyos, általánosan gentlemannek tekintett emberben egyáltalán nem voltak meg.

Jellemző ilyen szempontból Thomas Browne meghatározása, aki a *Christian Morals* (1716.) című írásában olyan erényeket tulajdonít gentlemannek, melyek őt magát leginkább lelkesítették: a méltányosság, szilárdság, hűség, nagylelkűség, hősiesség. A híres Newman kardinális az *Idea of University* című művében más vonásokat ruház a gentlemanre.

Szèrinte a gentleman uralkodó vonása az, hogy nem okoz senkinek kellemetlenséget; sőt finom érzékkel arra törekszik, hogy a körülötte élők számára az életet könnyűvé tegye. „A gentleman — írja továbbá a bíboros — távoltartja magától azokat az okokat, melyek haragra indíthatnák. Rendszerint nem fényes beszélő, de azért nem is unalmas. Kevés figyelmet szentel a kegynek; viselkedése nyomán ő látszik azok lekötöztetettjének, akiket ő kötelezett le. Magáról soha, csupán kényszerűségből beszél; egyszerű replikázással soha sem védekezik. Süket a megszólások, a szóbeszédék iránt, megbocsátó és mindent optimistaként magyaráz. Vitáiban nem alávaló, nem használ méltánytalan, személyt sértő szavakat; nem céloz olyasmire, amit nyíltan ne lehetne előadni. Jól ismeri azt a régi, bölcs tanácsot: úgy viselkedj ellenségeddel szemben, mintha az egy napon majd jó barátoddá válna!”

A gentleman lehet keresztény, de nem okvetlenül szükséges, hogy vallása legyen. A kereszténység ellensége, egy pogány vagy istentagadó is lehet e kor véleménye szerint gentleman. Mások ellenben a vallást és a gentleman minőséget azonosítják. Így Clément Elli (1661.) szerint a keresztény és a gentleman két különböző szó ugyanazon fogalom kifejezésére. „Az igazi gentleman . . . az Isten szolgája, önmagának és a világnak ura. Az erény a foglalkozása, a tanulmány a szórakozása, a megelégedés a pihenése, a boldogság a jutalma. Isten az atyja, az Egyház az anyja, a szentek a testvérei és mindazok, akik segítségére szorulnak, a barátai.”

Már ezekből a példákából is kitűnik, hogy a gentleman fogalma idők és korok szerint változik. III. és IV. György uralkodása idejében lehetett valaki teljesen tudatlan, minőségben vallás és jó erkölcs nélkül is gentleman. Ami még jobb, egyesek szerint ebben a korban az igazi gentleman minőség a korlátnélküli, kicsapongó életben nyilvánul meg. „*Hard drinking is the indispensable accomplishment of a fine gentleman*” — állapítja meg emlékezéseiben George E. W. Russell. A gall herceg, aki a királyság első gentlemanje volt akkoriban, jó tréfának találja Newmarhet-ben történt látogatásakor az orleansi herceg természetes testvéreinek a vízbedobását. Szenvedélyesen szereti a kártyát és a kockajátékot is.

Később a gentleman fogalmának meghatározásában ismét visszatér a vallásos és erkölcsi jelleg. Ruskin költő és esztéta a fogalom meghatározásába ismét belevitte a vallásos vonást s ezenfelül még gazdasági, szociális értelmezést is adott neki. A gentlemannek vagyonnal kell bírnia, de ne legyen azért csupán haszonélvező. „A gentlemannek — írja — meg kell tanulnia, hogy neki sem nem hivatása, sem nem kiváltsága mások munkájából élni. Meg kell tanulnia, hogy még a legkeményebb munka sem jelent degradációt, míg az tisztességes, de igenis megbecstelenítő a gög, a pazarlás, a lustaság, a politikai és erkölcsi romlottság. Egy gentleman számára tehát egyáltalán nem megbecstelenítő, ha — mondjuk — mint kifutófiú keresi meg kenyerét, de igenis az, ha csaló és szélhámos.”

A gentleman fogalma — mint látjuk — magán viseli az egyes korok vallásos, erkölcsi, filozófiai, szociális eszméinek, felfogásának nyo-

mait. A renaissance a tudomány szeretetét teszi uralkodó vonássá a gentleman fogalmában. A puritanizmus a hangsúlyt az erényre és a szigorúságra veti. Az erkölcsi szakadás idején a gentleman fogalmához csupán a születésből származó nemesség, a vagyon és legfőljebb a bátorság tartozik.

Tehát valóban lehetetlennek látszik a gentleman fogalmának egy minden korban általánosan meglévő és elfogadott meghatározását megtalálni. Változó fogalom ez, amelyre az egyes korok fiai ráakasztották a nekik tetsző és akkor divatos áramlatok jegyeit, viszont letörölték róla a nekik nem tetszőket, a nem korszerűeket.

Az angol ember általában azt nevezi gentlemannek, aki *eszmény* szerint tartozik élni. Ennek jegyei nagyon változékonyak; az ideált, melynek jegyeit véglegesen meghatározni nem lehet, az angol ember valamiképen ösztönként hordozza magában.

Jóllehet a gentleman eszmény-fogalomnak bizonyos elemei egyének, korok és erkölcsök szerint változásnak vannak is alávetve, mégis — úgy látszik — maga az eszmény állandóan megőriz bizonyos sajátos azonosságot, ami az elnevezés állandóságát, a gentleman-t megmagyarázza, valami sajátosan angol vonást, amely nem változik benne.

Ez a vonás pedig, amely nemzeti vonás is egyúttal az angol nép életében, nem más, mint a tartózkodás; ez a jellemvonás az, amelyet az európai közvélemény nagyon helyesen a brit jellem sajátos vonásának érez. A gentleman magatartása (*the good manvers of a gentleman*) mindenek előtt a tartózkodás és az önuralom (*self-control*) adományán alapszik. Ebből származik az a vélemény, hogy igazi gentleman csak született angol lehet és hogy Anglián kívül csak utánzás, másolás útján lehet valaki gentleman. E szerint tehát minden született angol gentleman abban a mértékben, amennyiben tartózkodik önmagának előtérbe-helyezésétől nem csupán szavai, hanem az azoknak kölcsönzött tónus által is. Érdekes megfigyelni ebből a szempontból az angol rádió-bemondót; ez állandóan megőrzi a közömbös hangnemet, legyen még oly fontos is az a hír, melyet bejelent, míg ezzel szemben más nemzetek bemondói rendszerint saját érzelmeiket is beleviszik a bejelentendő hírrel kapcsolatban szavaikba.

A gentleman-ideálban van valami külső vonás, ez azonban rászületés vagy legalább is belső képzettség nélkül nem valósulhat meg. Az érzéketlent, a közömböset nem tudja valaki játszani tökéletesen megfelelő gyakorlat, nevelés nélkül, amit viszont csak a megfelelő környezet adhat meg. Éppen ezért az a ragyogó kép, melyet Newman kardinális fest a gentlemanról, nem lehet hűséges, mert az erkölcsi vonások mellett hiányzik a képből az a sajátos nemzeti vonás, központi tulajdonság; a tartózkodás, amely a *self-control*-t, a gentleman leglényegesebb jellemvonását biztosítja.

A gentleman fogalmának meghatározása akármennyire változékony is, nem írhat szembeűnő, lényegbe vágó változásokat, ha központi, alapvető lényeges jegyével összhangban akar maradni. Volt idő, amikor a gentleman fogalmát alkotó jegyek közt a kor divatja szerint a vallás csak mint egy szükséges sallang szerepelt s ezzel szemben a

gentleman csak valami távoli, külsőleges tisztelettel tartozik csupán. Az elismert gentleman, Melbourne lord méltatlankodik a miatt, hogy a kereszténység az ő személyes erkölcsi életét is irányítani akarja. „Hova menjünk — kiált fel egy szentbeszédről kijövet ezen az elemi követelményen megbotránkozó lord — ha az emberek megengedik, hogy a vallás a magánélet birodalmába is behatoljon.“ Ha meglepőnek látszik, hogy egy elismert gentleman így viselkedjék a vallással szemben, még érdekesebb — sajnos — a helyzet ma. Ma lehet valaki gentleman és ugyanakkor szabad gondolkodó, hitetlen, ami csak akar. De ugyanakkor Angliának egyetlen társadalmi osztálya sem tagadja meg a gentleman és pedig igazi gentleman minőséget egy Halifax lordtól, az egyházak uniójának eme kiváló, lelkes apostolától, akinek buzgalma csak egy fél-évszázaddal korábban is egyszerűen lehetetlenségnek tűnt volna fel.

A gentleman fogalma megváltozott; az is tagadhatatlan, hogy korunk szelleme a gentleman fennálló fogalmának nem mindenben kedvez; ez az oka, hogy a gentleman eszmény viszonyítva a korábbi időkhez, vesztett népszerűségéből. A gentleman fogalmának tehát a mai idők követelményeinek megfelelően még bizonyos szempontból meg kell változnia. Ha vesztett is népszerűségéből, eltűnni azért nem fog; életerejét megtalálja azokban a gyökerekben, melyeket oly mélyen bocsátott a nemzeti temperamentumba. Ennek az életerőnek a szempontjából azonban szükséges, hogy a gentleman fogalma, amely az angol nép nemzeti nagyságával egyenes arányban süllyed vagy emelkedik, magára öltse azokat a korszerű vonásokat, melyek ma uralkodnak s amelyek hatásához is szükségesek.

Miként a szellemi kultúra demokratizálódása ma már egy nagy korszerűséglet, épen úgy a gentleman fogalma sem élhet tovább a nélkül, hogy ne „demokratizálódjék“. Ez azonban egyáltalán nem jelenti a vulgárisá: köznapivá válását. A gentleman fogalmából el kell tűnnie mindannak, ami csupán a divathoz, a snobizmushoz, egyszóval az elmúlt évtizedek világához tartozott. A gentleman fogalmának le kell vetnie magáról mindazt, ami osztályhiúság, osztályhóbort volt és ha biztosítani akarja magának korunkban is a népszerűséget, akkor ezeknek a levetett vonásoknak a helyén emberibb és nemesebb forrásokból kell táplálkoznia.

Terestyéni M. Ferenc.

A leventeképzés és az iskola.

Iskoláink életében jelentős újítás történt az 1939/40. tanév elején. Az 1939: II. t. c. alapján a diákság is bekapcsolódott a leventeképzésbe. A honvédelmi miniszter erre vonatkozó rendelete megállapítja, hogy a leventeképzés a kiképzésre és a leventekötelezettséggel kapcsolatos egyesületi életre tagozódik. A foglalkozásokat hétköznapokon délelőtt vagy délután kell tartani, legfeljebb heti 4 órában. Három korcsoportban történik az oktatás, mindhárom csoportban a tanintézet környékén lakó iskolánkívüli ifjúsággal együttesen. A leventeképzés főcélja: *erkölcsös, ha-*